

Avauspuhe 6.4.2017

Pellervon Päivä 2017

Helsinki 6.4.2017

Valtuuskunnan puheenjohtaja

Kauppaneuvos Seppo Rytivaara

Pellervo-Seura ry

Arvoisa rouva ministeri, osuustoimintaväki, hyvät ystävät

Toivotan teidät lämpimästi tervetulleiksi Pellervon Päivän 2017 seminaariimme.

Olen nyt ensimmäistä kertaa Pellervon valtuuskunnan puheenjohtajan ominaisuudessa avaamassa Pellervon Päivää. On suuri kunnia tehdä se juuri Suomen 100-vuotis juhluvuonna.

Pellervo, suomalainen osuustoiminta ja itsenäinen Suomi ovat melkein saman ikäisiä. Se ei tietenkään ole sattuma, koska kysymys on samasta kansakunnan rakentumisen kehitystrendistä. Suomi ja osuustoiminta ovat kehittyneet rinnakkain. Osuustoiminta on ollut merkittävässä roolissa Suomen rakentumisessa. Kaikista kehityspulmista ja ajoittaisesta synkistelystäkin huolimatta meidän on hyvä huomata, että niin Suomi kuin osuustoimintakin

ovat vahvoilla juuri nyt. Osuustoiminta on maan suurimpana joukkoliikkeenä tukenut itsenäisen Suomen syntyä, mutta vastaavasti myös vahva kansakunta ja itsenäisyys ovat kannustaneet osuustoimintaa.

Meillä on siis käsillä yhteisen sankarimme Suomen 100-vuotisjuhla ja sankarittaremme, osuustoimintapioneeri Hedvig Gebhardin syntymän 150-vuotisjuhla. Näitä kahta asiaa onkin kaikin puolin sattuvaa tarkastella samassa yhteydessä, sillä Hedvig Gebhardin työ edustaa paljossa sitä, mitä tarkoittaa Suomen rakennustyö.

Suomessa isänmaallisuus on korkeassa kurssissa. Maakuntaidentiteettikin on vahva ja erityisen vahva se on tutkimusten mukaan kotimaakunnassani Kainuussa. Maakuntien menestys pohjaa pitkälti samaan kuin mikä se on koko valtakunnassa; elämä kun on muutakin kuin omaan napaan tuijottamista. Meillä on kannustimena pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta. Meillä ei ole isoja luokkaeroja. Olemme tottuneet toimimaan yhteistyössä ja viemään omaa yhteisöä eteenpäin.

Suomen ja osuustoiminnan syntyä ja kehitystä voi kukin tarkastella omasta elinympäristöstään ja siksi pätevä sen tässä puheessa oman kotikyläni Paltaniemen ja oman maakuntani tasalta, koska Paltaniemi ja Kainuu ovat oikeita kulttuurien kerrostumia ja saavat toimia tässä Suomen mannekiineina ei vähiten siksi, että ensimmäinen Suomen itsenäisyysjulistus annettiin Kainuussa Suomussalmen kirkossa 7.4.1917 pidetyssä kansankokouksessa. Tätä asiaa ei juuri aikaisemmin ole noteerattu, mutta se on näin juhluvuonna noussut yleisempään tietoon ja median palstoille.

Paltaniemen kylä, joka oli aikoinaan pohjoisen emäpitäjän Paltamon hallinnollinen keskus, on nykyään osa Kajaania. Paltaniemi on ollut Kainuun historiallinen keskus jo ennen kuin Kajaani oli edes kaupunki. Kajaanihan

perustettiin Ruotsin suurvalta-aikana vuonna 1651. Paltaniemi oli siis Kainuun asutuksen merkittävä keskittymä suuren Oulujärven rannalla jo huomattavasti aiemmin. Paltaniemellä maat olivat viljavat ja säät muuta Kainuuta suotuisimmat. Kalaisa Oulujärvi antoi lisäravintoa ja järvi oli reittinä muualle maahan täältä tiettömien seutujen takaa.

Paltaniemi oli siis jo paljon ennen itsenäisyytämme emäseurakunnan keskuksena alueen hallinnollinen ja sivistyksellinen keskus, jossa papit ja muu sen aikainen sivistyneistö ja virkamieskunta asuivat. Luonto on siellä kaunista ja ei ole ihme, että sieltä avarien Oulujärven selkien rannoilta on monien kansakunnan merkkihenkilöiden ajatus lähtenyt lentämään.

Paltaniemestä, jos mistä, tunnen minä itse suurta ylpeyttä.

Suomen kirjakielen rakentaja ja Kalevalan kirjoittaja Elias Lönnroth on asunut Paltaniemellä. Kajaanin piirilääkäriä ja Kalevalan runojen keräilymatkoillaan hän oli nähnyt kansan elämää ruohonjuuri tasalta. Kalevalasta, Lönnrothilta, sieltä on peräisin myös järjestömme hieno nimi. Pellervo, puoliksi ihminen, puoliksi jumala, mytologinen kasvun ja kehityksen symbolinen hahmo!

Suomen kansallisrunoilija Eino Leino on syntyisin kylältämme ja kylämme maisemat ovatkin usein tunnistettavissa Leinon runoudessa. Paltaniemellä oli myös Kainuun vanhin kansakoulu, jota myös itse aikoinaan kävin.

Muutama viikko sitten saimme lukea Helsingin Sanomista suomalaisesta eräästä kautta aikain maailman pisimmistä ihmisistä ja myös epäilemättä ensimmäisiin kansainvälisiin viihdealan tähtiimme kuuluneesta Pitkästä Tanelista eli Daniel Cajanuksesta. Myös hän oli kotoisin kylältämme kuuluen kuuluisaan Cajanderien pappissukuun. Kuten jo totesin, moni muukin merkkihenkilö on kotoisin kylältämme, mutta en ala heitä tässä sen enempää nimeämään.

Kylällämme on aina arvostettu oppia ja koulutusta, joten varmasti myös siihen liittyen vanha kirkkomme ja sitä edeltäneet useat kirkot ovat ja ovat olleet hyvin arvostettuja ja nykyisinkin kuuluisa nähtävyys.

Keskiaikainen emäseurakunta Paltamo ja sen keskus Paltaniemi on siis ollut jo varhain kulttuurin kehto ja keskus, jolla on ollut kansakunnan syntyyn näin vahva panos. Se on ollut ainakin runon ja runonlaulun pääpaikkoja, mutta myös yksi yleisen sivistyksen ja elinkeinojen alun syntysijoja.

Myös osuustoiminta saa tässä paikkansa. Kaikki ei ala osuustoiminnasta, eikä se ole koko maailma. Mutta osuustoiminta on rakentava osa kehityskulkua. Maakauppiaat, joita oli Paltaniemellä kuusi, toivat jo nykyaikaa kylille. 1800-luvulla koululaitos eriytyi kirkosta. Tässä yhteydessä muistamme ikonisesta Osuustoiminnan syntysanat -taulustamme kainuulaislähtöisen oppivelvollisuusmiehen ja osuustoimintapioneeri Mikael Soinisen työn oppivelvollisuusasiassa. Tuolloin 1800- ja 1900-luvun vaihteessa syntyivät myös monet kansanliikkeet mm. osuustoiminta. 1900-luvun alussa nousivat osuuskassat ja osuuskaupat. Keskinäinen vakuutustoiminta kehittyi, samoin kehittyivät maatalous ja elintarviketeollisuus.

Juuri tähän vaiheeseen liittyy myös Hannes ja Hedvig Gebhardin elämä. Tiedämme sen, kuinka Hannes Gebhardin maailmankuvaan vaikutti se, että hänen kasvuympäristönsä oli Kainuu ja Kajaani. Tunnemme myös monia muita kainuulaisia osuustoiminnan vaikuttajia vuosisadan ajalta. Ja sen kuinka he sitten Helsingistä käsin vaikuttivat Kainuun ja koko Suomen rakentumiseen.

Muutama vuosikymmen myöhemmin suomalaiset joutuivat taistelemaan itsenäisyytensä puolesta. Sitä aikaa todistavat meille muun muassa kotikyläni kirkon hautausmaan sankarivainajien muistomerkit ja koulun seinällä olevat muistotaulut. Suomi säilytti kuitenkin itsenäisyytensä ja alkoi nopea kehitys kohti hyvinvointi Suomea. Lopulta syntyivät jopa uudenaikaiset tiet, silloin

Kekkosen aikaan. Kansa oli todella liikkeessä ja kansa pääsi teitä pitkin todellakin liikkeelle! Kaikki nämä kehityksen kerrokset ovat sitä, mitä muistelemme ja tarkoitamme, kun puhumme itsenäisestä Suomesta.

Mikä sitten on ollut yritystoiminnan suhde ympäröivään yhteisöön ja luonnonvaroihin. Tästä ollaan nykyäänkin hyvin kiinnostuneita, ei vähiten meillä Kainuussa. Yritystoiminta ei tietenkään saanut suhtautua elinympäristöön sitä väärällä tavalla hyödyntäen. Yritystoiminta ei mielestäni olekaan ollut riistäjän asemassa, vaan se on vienyt yhteisöä eteenpäin. Kainuun teollistumiselle ja kehityksen uudelle vaiheelle oli tärkeä asia Kajaani Oy:n synty vuonna 1907. Syntyi yhtiö, joka vaikutti lonkeroillaan laajalti. Sen perustajiin kuului muun muassa A. Oswald Kairamo, afäärifennomaani, Pellervon johtokunnan varapuheenjohtajanakin tunnettu moniottelija. Kajaani Oy:n yhteydessä, niin kuin muunkaan silloisen suomalaisen teollisuuden yhteydessä ei varmaankaan voida puhua mistään riistokapitalismista, sillä eihän silloin ollut paljon pääomiakaan, joilla riistää. Tehdas toi alueelle ja ihmisille hyvää. Saatiin suomenmielisellä pääomalla luonnonvarat käyttöön ja ihmisiä kiinni rahatalouden syrjään.

Muuten murheellinen seikka, joka liittyi tehtaaseen, oli Hannes ja Hedvigin pojan, vastavalmistuneen insinöörin Oras Gebhardin tapaturmainen kuolema vuonna 1919. Juuri siksi Hedvig Gebhardilla on kuuluisimmassa Viljo Sjöströmin maalaamassa muotokuvassa musta puku.

Tehdas on nyt pois. Uutta on tullut tilalle. Puu- ja metsäteollisuus, kaivostoiminta, matkailu - sinne satsataan nyt Kainuussa paljon.

Olen tässä viipynyt siinä, miltä Suomen synty näyttää Paltaniemen ja Kainuun näkökulmasta. Toivon, että ette tuomitse minua, kun puhun niin paljon omasta kotiseudustani. Siihen on syynsä. En tunne mitään muuta paikkaa ja aluetta niin hyvin kuin kotikontuni. Jokainen voi pohtia Suomen syntyä oman

elinpiirinsä näkökulmasta. Siihen tarinaan se osuustoimintakin sopii, Suomen syntyyn paikallisena ilmiönä.

Palaan nyt hetkeksi Hedvig Gebhardiin. En kuitenkaan paneudu tähän pitkäksi aikaa, koska tänään saamme kuulla ja nähdä hänestä paljon ja monessa puheenvuorossa. Haluan vain jo tässä sanoa, että hän oli suomalaisen osuustoiminnan suurnainen, naisasiapioneeri, sosiaalipoliitikko, lehtinainen ja kotitalouskoulutuksen kehittäjä. Lieneekö kukaan nainen jättänyt talouselämäänsä niin suurta jälkeä kuin talousneuvos Hedvig Gebhard. Hän oli tuomassa osuustoimintamallia Suomeen 1890-luvulta alkaen. Hän oli demokratian tien raivaaja. Osuustoiminta merkitsi suomalaisten ihmisen kasvua täysivaltaiseksi kansalaiseksi. Opimme hoitamaan omat asiamme emmekä olleet enää kenenkään holhouksen alaisia. Taloudellinen sivistys levisi laajoihin kansankerroksiin. Hän ajoi yhteisöllisyyttä, yhteiskuntavastuuta, naisten yhteiskunnallista roolia ja tasa-arvoa. Meillä on siis kaikki syy huomioida Hedvig Gebhardin elämäntyö ja saada siitä voimaa myös omiin askareisiimme.

Hyvät kuulijat,

Ihmisläheisyys ja inhimillisyys ovat tärkeitä arvoja. Rahan kautta eivät kaikki asiat jäseny ja ratkea. Sosiaalinen hyvä ja yhteiskuntarauha, ajatuksenvapaus ja monimuotoisuus tulee vallita yhteiskunnassa. Tasa-arvon tulee olla vahva arvo. Välttäkäämme vastakkaisasettelua ja ruokkikaamme yhteisiä arvoja.

Maan alueelliseen kehitykseen osuustoiminnalla on paljon annettavaa. Kotimaakunnassani Kainuussa esimerkiksi kauppa- ja pankkipalvelut olisivat paljon heikommat ilman osuustoimintaa. Meillä on hyvät S-kaupat ja osuuspankit joka kunnassa. Kauppa-, vakuutus- ja pankkipalvelujen ylläpitäminen on osa koko yhteisön pystyessä pitämistä. Voin sanoa, että esimerkiksi uuden navetanrakennuksen rahoittaminen syrjäseudulle ei juuri

kiinnosta muita kuin osuustoiminnallisia toimijoita. Tässä on siis kyseessä vuorovaikutustilanne. Puheissani olen aina sanonut, että jos Kainuulla menee huonosti, niin se on OP Kainuulle katastrofi, mutta maanlaajuisille ja kansainvälisille kilpailijoille se ei merkitse juuri mitään. OP:n ja muun osuustoiminnan siellä pitää siis edistää Kainuuta, jotta se voi itse elää.

Tuottajaosuuskuntien verkostot turvaavat maataloustuotantoa, kun ne huolehtivat keräilystä, jalostuksesta, tuotekehityksestä ja markkinoinnista. Myös huoltovarmuuden näkökulmasta osuuskunnat ovat tärkeitä varsinkin näinä epävarmoina aikoina. Suomalainen omistus luo vakautta. On omaa omassa käsissä. Suomea kannattaa puolustaa myös taloudellisesti.

Osuustoiminta on arkista työtä, joka vaatii paljon tekijöitään. Me Pellervossa katsomme tulevaisuuteen. Olemme laatineet sekä eduskuntavaaliohjelman vuoden 2015 eduskuntavaaleihin että kuntavaaliohjelman kolmen päivän päässä oleviin kuntavaaleihin. Ohjelmat ovat voimassa koko vaalikaudeksi. Tavoitteenamme on positiivisen kehityksen hengen rakentaminen ja keinojen esiin tuominen. Emme halua keneltäkään pois vaan tuoda vaihtoehtoja.

Kannustamme yhteiskuntaamme ottamaan osuustoiminnan huomioon, kun rakennamme uusimuotoisia elinvoimaisia kuntia maakunta- ja kuntauudistuksen vanavedessä. Ohjelmamme nimi on ”monimuotoisella osuustoiminnalla elinvoimainen kunta ja hyvinvoiva kuntalainen.” Perusajatus on, että osuustoiminta laajentaa yrittäjyyden pohjaa ja lisää elinkeinojen voimaa. Se myös pitää lähipalvelut omassa ohjauksessa. Ohjelmassa esittelemme uuden yrittäjyyden malleja, mutta tuomme myös esiin sen, että finanssialan, kaupan, elintarvikealan, metsätalouden ja vaikkapa sähkö- ja tietoliikennealan osuustoimintayritykset pitävät merkittävää palveluvarustusta yllä eri puolilla maata. Ne ovat jäsen-kansalaisten ohjauksessa. Näillä aloilla pienuus ei vain ole aina kaunista, vaan yleensä pitää olla kokoa ja näköä,

jotta on sekä toiminta- että kilpailukykyä. Meillä on myös paljon uutta ja kehitettävää 2020-luvulle.

Olemme demokratiassa kaikki kuntavaikuttajia. Toivon, että perehdytte ohjelmaamme. Se on verkossa Pellervon sivuilla ja täällä jaossa olevassa uusimmassa Osuustoiminta-lehdessä.

Osuustoiminta on maailman megatrendi, kuten pääministerimme sanoi viime vuoden Pellervon päivässä. Osuustoiminta on maailman modernein yritysmaali, kuten tutkijat tuovat esiin. Näistä näkökulmista rakennamme osuustoimintaa, isänmaata ja maailmankylää.

Olkaa siis kaikki tervetulleita! Viettäköämme mielenkiintoinen ja kohottava iltapäivä toistemme seurassa!